

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; ter bevordering van spoedige plaatsing van de stukken behoudt de Redactie zich het recht voor, deze zo nodig te bekorten).

LEPRA BIJ REPATRIËRENDEN

Het is zeer wel mogelijk, dat er zich onder de duizenden repatriërenden uit Indonesië enige lijdens aan lepra bevinden. Het leek mij derhalve van belang, te wijzen op het bestaan van de O.M. Gastmann-Wichersstichting, waarvan het secretariaat gevestigd is te Rotterdam, Baan 170, afd. huid- en geslachtsziekten (leider: Dr. E. H. HERMANS Sr.). De stichting beschikt over de leproserie „Herstellingsoord Heidebeek” te Heerde.

Rotterdam, 28 januari 1958

H. KAMP

HET CONSTITUTIONELE ECZEEM

Wij moeten ernstig bezwaar maken tegen de wijze waarop collega YKELNSTAM in zijn artikel (1957) het begrip allergie gebruikt, al zij toegegeven, dat hij hierin allerminst alleen staat.

Allergie is een verzamelbegrip en betekent „anders reageren”. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen verschillende vormen van „anders reageren”. Zo kent men:

1. De *atopie* („immediate type allergy”, zoals bij hooikoorts), waarbij de allergie wordt aangetoond door de „snelle” huidreactie na kras- of intracutane test, die wordt afgelezen na 20 minuten.

2. De „*delayed type allergy*” (zoals bij contacteczeem en bij overgevoeligheid voor tuberculine), waarbij de allergie meestal wordt aangetoond door de zg. plakproef, of onder bepaalde omstandigheden ook met een intracutane test. Tijd van aflezen: een tot enkele dagen.

3. De *anafylaxie* (in het bijzonder onder experimentele omstandigheden, bv. bij caviae enz.) en plaatselijk ontstaand na herhaalde inspuitingen van grote hoeveelheden antigeen (het arthus-fenomeen).

4. Het *shwartzman-syndroom*.

Waarschijnlijk zijn er nog vele andere vormen van „allergisch” reageren. Het is onbekend, in hoeverre er verwantschap bestaat tussen deze verschillende vormen, zodat het voorlopig noodzakelijk is, ze scherp te onderscheiden.

Indien de schrijver (hetgeen wij veronderstellen) zich beperkt tot de „immediate type allergy” bij zijn bespreking van het constitutionele eczeem, dan kunnen wij het in vele opzichten met hem eens zijn als hij zegt: . . . „aan de uitkomsten van het allergologisch onderzoek wordt tegenwoordig over het algemeen geen betekenis gehecht”.

De vraag in hoeverre de allergie invloed heeft bij het ontstaan resp. onderhouden van het constitutionele eczeem is in dat geval echter zeer simplistisch benaderd; het is zeer goed denkbaar, dat na de ontwikkeling van de primaire lesie van het „immediate type” het constitutionele eczeem in de typische vorm pas voor de dag komt door allerlei bijkomstige factoren (zoals door krabben of door „delayed allergy” ten opzichte van huidbacteriën, schimmelprodukten uit de omgeving enz.). In dit verband zij thans alleen gewezen op de experimenten van STRAUSS en KLINGMAN (1957), die aantoonde, dat een experimentele Rhus-dermatitis (veroorzaakt door „poison ivy”, waarbij een allergie van het „delayed type” bestaat, die door middel van de plakproef aantoonbaar is), verergert door lokale, intranasale of perorale toediening van allergenen zoals pollen e. a. (dus allergenen van de „immediate type allergy”).

Ditzelfde verkeerde gebruik van het begrip allergie speelt

de schrijver parten in zijn erfelijkheidsonderzoek: hij vat uit allergologisch oogpunt ongelijke grootheden, zoals astma, hooikoorts, eczeem, urticaria en quince-oedeem samen onder het hoofd „major allergy”. De zeer frequente rhinitis, die volgens schrijvers proefschrift (1955) bij eczeempatiënten voorkomt in 58 pct resp. 38 pct is om praktische redenen niet in de groep opgenomen, quince-oedeem en de urticaria daarentegen wel, ofschoon het hierbij veel minder duidelijk is of hier wel een „immediate type allergy” bestaat. Men vindt bij deze aandoeningen namelijk meestal geen eosinofilie, geen positieve huidreacties en geen circulerende antistoffen van het reaginekarakter, alle kenmerken van de „immediate type allergy”. Bovendien komt urticaria volgens de schrijver zelf uitzonderlijk weinig bij lijdens aan het constitutionele eczeem voor.

Als illustratie waartoe dit kan leiden het volgende: In tabel I komt de auteur tot de conclusie, dat „major allergy” bij de ouders van eczeempatiënten in 14 pct (10,53-18,38 pct) voorkomt en bij controle-personen in 9 pct (6,97-11,57), dus geen significant verschil. In tabel IV zien wij echter voor astma bij de ouders een frequente met 10,7 pct (7,66-14,67) en bij de controles 2,0 pct (0,5-5,1), dus meer dan 5 maal zoveel. Hier wreekt zich de gevolgde procedure.

Ook wij zijn niet in staat, met de tot nu toe beschikbare gegevens een bevredigende verklaring te geven van het ontstaan van het constitutionele eczeem. De correlatie met astma, allergische rhinitis en voedingsallergieën is echter zo uitermate evident, dat verdere bestudering van de allergische factoren, die in de genese van dit eczeem van invloed kunnen zijn, een gebiedende eis is.

Hoewel wij voor de schrijver van het artikel niet willen onderdoen in warme belangstelling voor de vele psychologische en sociologische problemen, waarvoor de lijdens aan deze chronische ziekte ons stellen, moeten wij toch ernstig waarschuwen tegen de uit dit artikel sprekende mentaliteit, om wegens het feit, dat de allergie geen gemakkelijke oplossing biedt, de steven nu maar te wenden en het kompas te richten op de psychosomatiek. Daar zal men op zijn minst evenveel moeilijkheden en onopgeloste vragen vinden. Het recente artikel van GREENBERG zij hem een waarschuwing. Deze auteur constateerde, dat 73 pct van de door hem onderzochte lijdens aan pityriasis rosea psychisch gestoord waren, terwijl het vrijwel uitgesloten moet worden geacht, dat pityriasis rosea een psychosomatische aandoening is. GREENBERG merkt op, dat men daarom voorzichtig moet zijn met het aannemen van een causaal verband tussen dermatosen met onbekende oorzaak en gelijktijdig bestaande geestesziekten of voorafgegane psychotrauma's. Bij deze opvatting sluiten wij ons van ganser harte aan.

Tot slot nog een opmerking. Het bestaan van eosinofilie is niet te verklaren uit een bijnier-insufficiënte (zie DE COCK c. s.).

Literatuur: COCK, J. DE (1957) *Ned. T. Geneesk.* **101**, 2426. — GREENBERG, S. I. (1957) *Arch. Derm. Syph. (Chicago)* **76**, 24. — STRAUSS, J. S. en A. M. KLINGMAN (1957) *Arch. Derm. Syph. (Chicago)* **75**, 806. — YKELNSTAM, P. A. (1955) Proefschrift Amsterdam, bl. 56; (1957) *Ned. T. Geneesk.* **101**, 2417.

Utrecht, }
Leiden, } 31 december 1957

L. H. JANSSEN
R. VOORHORST

Het is mij natuurlijk bekend, dat men de bovengenoemde vormen van allergie onderscheidt. Met de uitspraak „aan de uitkomsten van het allergologische onderzoek wordt tegenwoordig over het algemeen geen betekenis gehecht”, heb ik in de eerste plaats gedacht aan het onderzoek naar „immediate type allergy”, omdat dit bij het constitutionele eczeem

veel is en misschien nog wel wordt toegepast, maar ook aan de „delayed type allergy”, omdat door „lapjes”- of „plak”-proeven ook voor het ontstaan der huidafwijkingen in den regel geen verklaring wordt gegeven.

De veronderstelling, dat na de ontwikkeling van de primaire lesie van het „immediate type” het constitutionele eczeem in de typische vorm voor de dag komt door bijkomstige factoren, is geheel onbewezen. Men kan ook andere hypothesen opstellen en heeft dit ook gedaan.

De gewraakte samenvatting van de „major allergy” is opgesteld in aansluiting op de literatuur, zoals nadrukkelijk werd uiteengezet. Het is niet duidelijk, waarom quinceoedeem en urticaria niet in het onderzoek zouden mogen worden betrokken, omdat het niet zeker is, dat daarbij een „immediate type allergy” bestaat. Bij het constitutionele eczeem is immers gebleken, dat de „immediate type allergy” de ziekteverschijnselen niet verklaart.

Het bezwaar tegen de statistieken is volgens mij ongegrond; misschien waren inderdaad andere gegevens gevonden, indien in plaats van met de groep „major allergy” alleen met astma rekening was gehouden.

De waarschuwing om niet de steven te richten naar de psychosomatiek is ongemotiveerd. Men zou kunnen vragen, waarom men niet naast het allergische onderzoek, dat geen oplossing bood, aandacht zou mogen besteden aan psychische invloeden, die naar de overtuiging van velen bij constitutioneel eczeem van groot belang zijn, al kunnen wij daarmee zeker niet een sluitende verklaring van alle verschijnselen geven. Men zal nooit de ziekte leren begrijpen, wanneer men aan één vooropgezette mening vasthoudt (hier kan worden verwezen naar het artikel van GROEN c. s. (1957) over de verschillende opvattingen over het ontstaan van astma en naar een studie van VAN GEUNS (1956) over hetzelfde onderwerp).

De verwijzing naar de publikatie van GREENBERG (1957) is nauwelijks ter zake; het onderzoek is te beschouwen als een controle, die gegevens levert over het voorkomen van neurotische verschijnselen bij mensen die geen „psychosomatose” hebben. Dat psychische invloeden bij constitutioneel eczeem van belang zijn, wordt om andere redenen waarschijnlijk dan alleen door het aantonen van een psychotrauma in de anamnese.

Literatuur: GEUNS, H. A. VAN (1956) *Ned. T. Geneesk.* 100, 248, 1861, 3369 en 3702. — GROEN, J., N. G. M. ORIE, J. H. P. JONKIS, J. G. HUET, J. E. CHR. SCHOOK, J. BASTIAANS en F. DOELEMEN (1957) *Ned. T. Geneesk.* 101, 114.

Nijmegen, 10 januari 1958

P. A. YKELENSTAM

BERICHTEN

BUITENLAND

WERELDBERICHTEN. — HET GEVAAR VAN STRALING IN DE INDUSTRIE. Een comité van deskundigen heeft zich op uitnodiging van het Bureau International du Travail te Genève uitgesproken over het gevaar van ioniserende stralen in de industrie en heeft het type veiligheidsreglement van het bureau herzien. In 1959 zal men het onderwerp plaatsen op het programma van de Conférence internationale du Travail (*Brux.-méd.*, 1958, bl. 122).

— **ARBEIDSVOORWAARDEN DER VERPLEEGSTERS.** De International Labour Organization stelt een onderzoek in naar de oorzaken van het verpleegsterstekort in vele landen. In internationale kringen wordt veelal aangenomen, dat ontevredenheid met de arbeidsvoorwaarden de schuld draagt (*Ziekenhuiswezen*, 1957, bl. 414).

DUITSLAND. — **CHIRURG EN STRAFRECHTER.** De vraag is wederom aan de orde gesteld of de chirurg aansprakelijk is voor een fout die een „langerprobte Operationsschwester” bij de uitoefening van haar „schwestern-spezifische Funktionen” heeft gemaakt. Naar aanleiding van een rechterlijke uitspraak hebben de in vergadering bijeengekomen directeurs der Westduitse chirurgische universiteitsklinieken eenstemmig geprotesteerd en de veroordeelde collega aangeraden in hoger beroep te gaan. De vergadering omschreef een aantal maatregelen tot verbetering van de opleiding en van de ambtelijke positie der operatiezuster, en verlangde stichting van „Schulen für Operationsschwester mit Abschulung und Sonderdiplom”. Zij wenste ook, dat rechters en aanklagers zich eens op de hoogte zullen stellen, hoe de operatiekamer met tal van instrumenten, machinerieën, toestellen en medicamenten er in bedrijf uitziet. En tenslotte richtte ze zich tot het Ministerie van Justitie met het verzoek de strafrechtcommissie, ter duidelijke afgrenzing van „Körperverletzung und langdauernder, planmässiger und kunstvoller Operation”, wettelijke bepalingen te laten uitwerken, „aus denen sich endlich ergibt, dass der Gesetzgeber den Eingriff des Chirurgen der Sache und Sinnbedeutung nach zu unterscheiden weiss vom Messerstich eines Raufboldes” (*Münch. med. Wschr.*, 1958, bl. 175).

— **DUITSE POLIOMYELITISVACCINE.** De eerste „Grossansatz” (charge, partij) van de in de fabriek van Behring bereide poliomyelitisvaccine, is onlangs met bevredigend resultaat de staatscontrole van het Paul-Ehrlich-instituut gepasseerd. De toepassing van de entstof van een nieuwe produktie volgt pas nadat, naar Amerikaans voorbeeld, ten minste drie op dezelfde wijze bereide partijen de controle hebben doorstaan. Dit verzekert bij het in de handel brengen grote voorraden, zodat aan de verwachte grote aanvraag zonder onderbreking zal kunnen worden voldaan (*Münch. med. Wschr.*, 1958, bl. 176).

— **SALMONELLA-CENTRUM.** In het Robert-Koch-instituut te Berlijn is een nationale Salmonella-Zentrale voor het gebied der Bondsrepubliek ingericht. Een ander centrum is reeds geruime tijd gevestigd in het Hygiëne-instituut der universiteit te Bonn (*Dtsch. med. Wschr.*, 1958, bl. 161).

ENGELAND. — **HUISBEZOEKSTER EN HUISARTS.** Uit de jaar-rapporten van de „Medical Officers of Health” blijkt telkens weer, dat de verwachting van een goede samenwerking tussen huisbezoekster en huisarts vaak wordt beschaamd. „I am sure”, zo schrijft een hunner, „that the future of the health visitor lies in her close association with the family doctor in his work and that, unless she can convince him of her value as a medico-social worker and gain his confidence in the same way as have the district nurse and midwife, then I feel she has little hope for and her place in the welfare state will rapidly be taken by some social worker who is more speedily and less expensively trained” (*Med. Offr.*, 24 januari 1958, bl. 52).

— **DE BESTRIJDING VAN RUNDERTUBERCULOSE.** Het einde van de geleidelijke uitroeiing van rundertuberculose, volgens het in 1950 aanvaarde plan, is in zicht. Men hoopt in 1960 of 1961 gereed te komen. De stand van zaken op 1 oktober 1957 blijkt uit de volgende cijfers. Van de ruim 10 miljoen in Groot-Britannië aanwezige runderen behoorden 7,3 miljoen tot die van tuberculose vrije bedrijven (73 pct). De voor de onderscheiden gedeelten des lands gedifferentieerde percentages bedroegen voor Engeland 70, Wales 92 en Schotland 90 (*Med. Offr.*, 24 januari 1958, bl. 47).